

OLAV MYNTMESTERS GATE 38, HAMARKAUPANGEN, HAMAR KOMMUNE, HEDMARK

Arkeologisk overvåking av gravearbeider i forbindelse med riving av bolig og oppgradering av tomt

Hilde R. Amundsen og Nora F. Furan

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Olav Myntmesters gate 38, HAMARKAUPANGEN, HAMAR KOMMUNE, HEDMARK Arkeologisk overvåking av gravearbeider i forbindelse med riving av bolig og oppgradering av tomt	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 90/2018	Publiseringsdato 09.04.2019
	Prosjektnummer 1021325	Oppdragstidspunkt Juli–august 2018
	Forsidebilde Husets S-fasade og tomte i sør. Foto-nr: Cf53528 NIKU 0005	
Forfatter(e) Hilde R. Amundsen og Nora F. Furan	Sider 24	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Nora Front Furan
Prosjektmedarbeider(e) Hilde Rigmor Amundsen
Kvalitetssikrer Egil Lindhart Bauer

Oppdragsgiver(e) Riksantikvaren

<p>Sammendrag</p> <p>Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) utførte i dagene 5-6.7.2018 en arkeologisk overvåking av gravearbeider i forbindelse med riving av bolig og oppgradering av tomt på eiendommen Olav Myntmesters gate 38, gnr.1/bnr.750, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark. Graving for nytt VA-anlegg i gateløpet ble overvåket den 13.8.2018. Gravearbeidene ble fulgt av arkeolog, men det ble ikke gjort funn av kulturminner i form av middelalderse kulturlag, gjenstander eller annet innenfor eiendommen som kunne ha gitt informasjon om stedet i middelalderen. Funnpotensialet ble underveis i undersøkelsen vurdert som lavt.</p>
--

Emneord Hamarkaupangen, Middelalder, Olav Myntmesters gate 38
--

Avdelingsleder

Lise-Marie Bye Johansen

Forord

I forbindelse med riving av bolig og oppgradering av tomt på eiendommen Olav Myntmesters gate 38, gnr.1/bnr.750, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark ble det utført en arkeologisk overvåking av arbeidene i dagene 5.-6.7.2018. Graving for nytt VA-anlegg i gateløpet ble overvåket 13.8.2018. NIKU takker for samarbeidet med alle involverte.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	7
2	Tiltakets omfang.....	7
3	Historikk og faglige forhold	9
4	Konfliktpotensial og kulturhistoriske problemstillinger	10
5	Gjennomføring og metode.....	11
6	Resultater	12
6.1	Arkeologisk overvåking innenfor tomte	13
6.2	Arkeologisk overvåking av VA-grøft	16
7	Konklusjon	18
8	Litteratur.....	18
9	Vedlegg.....	20
9.1	Kart, oversikt	20
9.2	Kart, detalj	21
9.3	Fotoliste.....	22

1 Innledning

Riksantikvaren mottok søknad fra Heggheims arkitektkontor AS, via Hedmark fylkeskommune, datert 20.4.2018 og supplert 30.4.2018, der det på vegne av søker, Knut Wetten, ble søkt om tillatelse til inngrep i automatisk fredet kulturminne jf. Kulturminneloven § 8 første ledd for gravearbeider i forbindelse med riving av eldre bolig og oppføring av ny enebolig, oppgradering av tomteareal samt grøft for nytt VA-anlegg innenfor Olav Myntmesters gate 38, gnr.1/bnr.750, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark. Det omsøkte arealet berørte automatisk fredet byanlegg fra middelalder, Askeladden id. 88381.

Riksantikvaren sin tillatelse ble gitt med vilkår om arkeologisk overvåking av gravearbeidene i forbindelse med tiltaket. Tiltaket var vurdert som mindre, private tiltak i hht. *Rundskriv T-02/2007. Dekning av utgifter til arkeologiske arbeider ved mindre, private tiltak*. Staten dekket dermed utgiftene til undersøkelsen.

NIKU utarbeidet prosjektbeskrivelse og budsjett, jf. oppdragsbestilling fra Riksantikvaren datert 8.5.2018 (RA saksnr. 18/00955-4), oversendt Riksantikvaren i brev datert 7.6.2018.

Den arkeologiske overvåkingen innenfor Olav Myntmesters gate 38 ble utført i dagene 5.-6.7. og 13.8.2018, i alt tre feltdager i juli-august 2018, relatert til tiltakene beskrevet over.

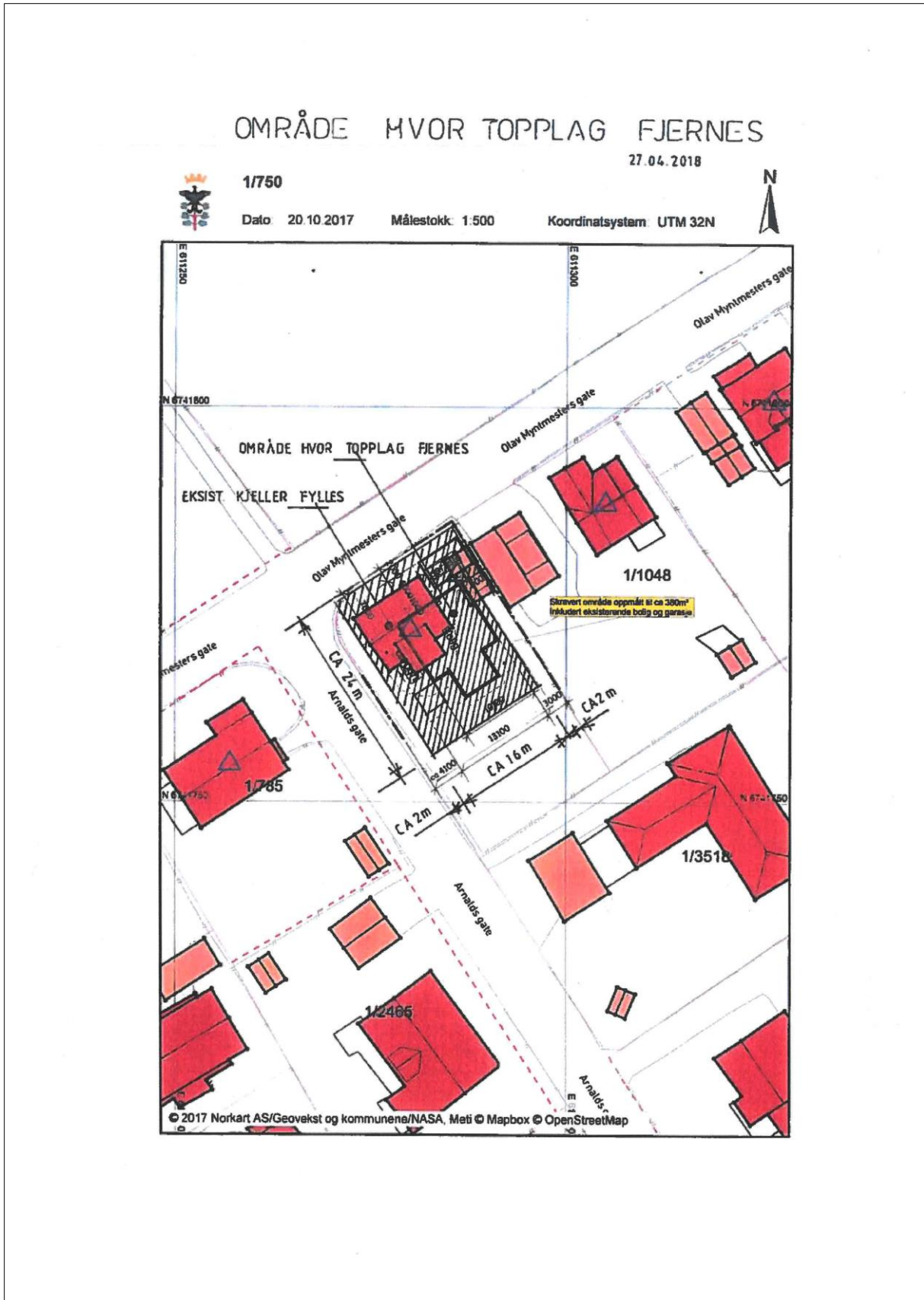
Tiltaksområdet lå i nordøstre del av den middelalderske Hamarkaupangen, og med relativt kort avstand til det geistlige sentrum i middelalderens Hamar med mellom annet bispeborg, domkirke og klosterbygninger. På dette grunnlag var det et antatt potensial for funn av automatisk fredete kulturminner innenfor eiendommen.

2 Tiltakets omfang

Det omsøkte tiltaket omfattet riving av eksisterende bolig på eiendommen med igjenfylling av eksisterende kjeller og planering av tomte for å bygge ny enebolig uten kjeller på deler av tomte som til nå er ubebygget, dvs. en utvidelse mot sør i forhold til den eldre boligen; figur 1 og 2. Tomte skulle planeres ned om lag 0,5 m i et areal på ca. 380m², skravert område i figur 1. I tillegg skulle det graves ned til eksisterende rørføringer i en VA-grøft fra husets NV-hjørne og ut i gateløpet.

Olav Myntmesters gate går fra Nordvikvegen til Strandvegen, og krysser Hallvards gate og Arnalds gate. Den aktuelle eiendommen, Olav Myntmesters gate 38, ligger i krysset mellom Olav Myntmesters gate og Arnalds gate. Topografisk ligger tomte på et høydedrag, med Mjøsutsikt mot sør. Tomte skråner slakt nedover fra gateløpet/huset i nord til hagen i sør.

En graveplan utarbeidet av tiltakshaver med illustrasjoner av de nye tiltakene, utgjorde grunnlaget for den arkeologiske overvåkingen. Overvåket areal tilsvarte tomtas nordre del fra gateløpet i Olav Myntmesters gate, videre langs grensen mot Arnalds gate i vest og naboeiendommen i øst, ned til hagen/plenen i sør, samt VA-anlegget.

Figur 1: Plantegning fra tiltakshaver som viser forholdet mellom gammel og ny enebolig og tomteareal i Olav Myntmesters gate 38

Figur 2: Husets S-fasade og tomtearealet sør for huset med eldre hageanlegg. Mot N-NV. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0005

3 Historikk og faglige forhold

Tiltaksområdet lå innenfor det automatisk fredede kulturminnet middelalderbyen Hamar, id. 88381. Eiendommen ligger i et område av Hamarkaupangen som er lite kjent arkeologisk, og det er ikke utført arkeologiske undersøkelser innenfor Olav Myntmesters gate 38 tidligere.

Hamarkaupangen med kongsgård ble etablert på 1000-tallet, trolig i regi av Harald Hardråde. I år 1152–53 ble Hamar bispedømme opprettet. Domkirken stod ferdig rundt år 1200, men det har mest sannsynlig stått en eldre kirke på stedet tidligere. Hamarkaupangen ble et viktig kirkelig sentrum fram til Reformasjonen, da Hamar bispedømme ble en del av Oslo bispedømme. Av større undersøkelser må nevnes utgravningen av kirkegården til domkirken i 1991–1992, hvor omlag 1000 individer ble fremgravd. I 1947–1963 ble Bispeborgen utgravd hvor ringmur og flere bygninger fra anleggets ulike faser ble avdekket. Supplerende undersøkelser er foretatt senere (oversikt i Amundsen et al. 2019, med referanser).

Vår kunnskap om og oversikt over bebyggelsen på Hamarkaupagen er mangelfull, mye fordi mesteparten av området befinner seg i private hager og derfor har vært utsatt for mange ulike tiltak som har perforert eller fjernet kulturlagene. Kulturlag som er blitt arkeologisk registrert er ofte svært tynne (med enkelte unntak), og med et svært nedbrutt organisk materiale. Erosjon og oversvømmelser fra Mjøsa har også vært negative faktorer i så måte. Det er funnet få rester av bygninger og andre anlegg, men i deler av fornminneområdet er det påvist en del skjørbrent stein av «bygggesteinstypen» fra matlaging, ølbrygging, slaktning etc. (Pilø 2005). Det er også samlet inn store mengder løsfunn av metallgjenstander langs stranden og i Mjøsa.

Det er foretatt flere mindre arkeologiske undersøkelser på Hamarkaupagen de seneste årene. I 2017 ble det foretatt gravearbeider innenfor Storhamargata 124. Det ble ikke funnet kulturlag eller strukturer som var sikkert middelalderske innenfor selve tomten, men det ble avdekket et relativt tykt kulturlag med bryggestein i en trafogrøft i østre del av den såkalte NRK-tomten/Kringkastingsjordet på den andre siden av gateløpet (Amundsen og Furan 2018). På det samme jordet er det tidligere funnet kulturlag og husrester, laftet brønn og diverse gjenstander ved arkeologiske undersøkelser (Pedersen 1968, Sæther 2011). I grøntområdet rett øst for Hedmarkmuseet og ned mot Mjøsa ble det i 2017 gravd for ny pumpeledning. Her ble det avdekket et tykt koksteinslag som må antas å være middelaldersk, i tillegg til en mulig kokegrop (Furan og Amundsen 2017). I 2013 ble det foretatt en arkeologisk overvåking innenfor Storhamargata 116 i forbindelse med graving av tomt for garasje og planering av gårdsplass. Det ble funnet seks skjørbrente stein tolket som bosetningsspor fra middelalder, for øvrig ikke kulturlag eller andre levninger (Amundsen 2013). På samme eiendom ble det foretatt en arkeologisk overvåking i forbindelse med utbedring av en enebolig i 2011. Det ble da ikke påvist kulturminner (Johansen 2011a). I 2010 ble det gravd for nybygg tilhørende Storhamargata 114 B. Det ble påvist et kulturlag, men ingen sikre funn fra middelalder (Johansen 2011b).

I 2017 ble det gravd innenfor Hallvardsgate 42 B. Det ble ikke avdekket kulturlag fra middelalder, men det ble observert flere dyrebein som kan være middelalderske (Furan 2017). Innenfor Hallvardsgate 12 ble det i 2012 foretatt en overvåking av dreneringsarbeid til en kjeller. Her ble det avdekket deler av et kulturlag som sannsynligvis var fra middelalder. Kulturlaget bestod av bryggestein og noe kullblandet jord (Amundsen 2012).

I Bispegata 35 ble det i 2016 foretatt en arkeologisk undersøkelse i forbindelse med gravearbeider og oppføring av nybygg på tomten. Her ble det påvist automatisk fredete kulturminner i form av bryggestein innenfor to områder med visse konsentrasjoner. Det ble gjort gjenstandsfunn ved bruk av metalløkere, derav en pilspiss av jern, et mulig stemjern, slagg mm. Både bryggestein og gjenstander kan sannsynligvis knyttes til middelaldersk bosetning og aktiviteter (Amundsen og Hafsal 2016). Ved graving for garasje ved eiendommen Bispegata 41 i 2007 ble det foretatt en overvåking. Det ble påvist matjord, kvabb og deretter fjell; ingen kulturlag ble observert (Brendalmo 2007).

I 2010 ble det foretatt en overvåking i forbindelse med graving for renovering av vann- og avløpsledning og utbedring av drenering ved hovedhuset på Korsgata 36. Det ble påvist et middelaldersk kulturlag bestående av kullblandet jord med bryggestein, biter av rød teglstein, samt to ubrente dyrebein (Amundsen og Molaug 2010). I 2006 ble det på Torfinnsgate 13 foretatt en overvåking i forbindelse med dreneringsarbeid rundt et bolighus. Det ble ikke påvist fredete kulturlag eller konstruksjoner (Brendalmo 2006).

I Olav Myntmesters gate 54–64 ble det ikke påvist kulturlag ved etterkontroll/overvåking i hhv. 2006 og 2011 (Amundsen 2011, Brendalmo og Wiberg 2006). Det er også foretatt en prøvegraving i Vognveien 1 i 1997, men her ble det ikke avdekket kulturlag.

4 Konfliktpotensial og kulturhistoriske problemstillinger

Det var ikke kjent at det tidligere var påvist kulturlag eller konstruksjoner fra middelalder innenfor Olav Myntmesters gate 38. Det var derfor viktig å dokumentere forholdene her. Ut fra omkringliggende dokumenterte kulturlag og øvrige funn ble det ansett som sannsynlig at eventuelle

kulturlag med innhold av skjørbrent stein av «bryggesteinstypen» kunne finnes her, slik tilfellet var i store deler av Hamarkaupangen.

Aktuelle problemstillinger var: Hva slags kulturlag finnes det her, og gjenspeiler eventuelle funn det samme som på resten av Hamarkaupangen, eller finnes det andre typer kulturminner her? Hva kan disse i så fall fortelle om type bebyggelse og aktiviteter her i middelalderen?

5 Gjennomføring og metode

Den arkeologiske overvåkingen innenfor Olav Myntmesters gate 38, gnr.1/bnr.750, ble utført av Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) ved arkeolog Hilde Rigmor Amundsen. Prosjektleder var Nora Front Furan.

Feltundersøkelsen av selve tomta pågikk over to dager; 5. og 6. juli 2018. Det var sol og svært varmt, og lite skygge. Dette gjorde at det måtte tas mindre pauser innimellom. Det var generelt god fremdrift i arbeidet. Grøft for nytt VA-anlegg mot Olav Myntmesters gate ble overvåket 13. august 2018, med fint vær og opphold også denne dagen.

Utførende entreprenør var for gravearbeidet på tomta var Krzysztof Nieweglowski, engasjert av Wetten, mens M. Dobloug AS utførte gravearbeidene i grøft for nytt VA-anlegg. Tiltakshaver og eier av tomta var Knut Wetten. Wetten var i felt flere ganger under den arkeologiske overvåkingen og bidro med gode opplysninger om tidligere inngrep på tomta.

Den opprinnelige boligen i Olav Myntmesters gate 38 var en enebolig oppført i 1920-årene, med to hovedetasjer og kjeller. Boligen hadde stått ubebodd i flere år, og ble revet i etterkant av den arkeologiske overvåkingen. Det ble ikke ansett som nødvendig å undersøke området under selve huset, da det hadde en kjeller gravd ned i undergrunnen. En ny og moderne enebolig skal oppføres, med en garasje i eiendommens NØ-del. Den nye villaen vil ha utvidet boligdel mot sør, som beskrevet over.

I tomtas NV-del, mellom NV-husvegg og gateløpet i Olav Myntmesters gate, var det nedgravd en septiktank med kum, nærmere beskrevet i kap. 6.1.

Et gammelt, opphøyd hageanlegg med trapp og brønn var anlagt sør for det gamle huset; figur 4. Hageanlegget markerte et skille mellom øvre og nedre del av hagen. Det var rester etter hageplanter og busker med brudespireaer på hver side av trappa, samt spredte akeleier, fagerfredløs, blåklokker, fransk mynte, lupiner etc. I hagens nedre og søndre del var det plen samt en del bringebærkratt. Det var rester etter prydbusker med rosa, små blomster i grensen til naboeiendommen i øst.

I forkant av undersøkelsen hadde tiltakshaver fjernet trær, busker og annen vegetasjon på en skånsom måte. Metodisk fulgte arkeologen alt gravearbeid innenfor tiltaksområdet. Det ble gravd forsiktig med gravemaskin. Arkeologen overvåket mens gravemaskinen avdekket jordmassene ned til

undergrunnen. Det ble også gravd noe ned i selve undergrunnen, for å være sikker på at en hadde nådd dette nivået.

Figur 3: Graving av tomt til garasje, husets Ø-fasade i bakgrunnen. Mot S-SV. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0002

Figur 4: Gammelt hageanlegg ved husets S-ende, detalj trapp med brudespirea på hver side. Den gamle brønnen ligger skjult i buskene i vestre del. Mot N-NV. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0011

6 Resultater

6.1 Arkeologisk overvåking innenfor tomta

Første feltdag 5.7.2018 startet undersøkelsen i NØ-del av tomta, i området for ny garasje. Fra her avdekket gravemaskinen arealer et stykke sørover, og langs tomtas østre grense; figur 3 og 5. Deretter ble et smalt areal langs husets nordside, mellom husveggen og gateløpet i Olav Myntmesters gate, avdekket. Masser ble også avdekket ved husets NV-hjørne, der det var en stoppekran og en kum tilknyttet en gammel septiktank; figur 6. Et lite metallskilt på husveggen opplyste om at septiktanken var 2,3 meter dyp. Fra dette området ble det anlagt nytt VA-anlegg som kobles til kum i gateløpet, se neste avsnitt. Videre ble det gravd i området ved opphøyd hageanlegg sør for huset; figur 4 over. Den gamle trappa i dette anlegget ble fjernet. Det var en brønn tilknyttet hageanlegget. Brønnen var bygd opp av teglstein og naturlig stein, inneholdt en del skrot som gamle flasker og plast, og var tørrlagt; figur 7. Det var grunt/skrinne masser i de undersøkte områdene, og ikke langt ned til undergrunnen, se lagbeskrivelse under.

Andre feltdag 6.7.2018 ble øvrig areal på tomta avdekket, spesielt gjenstående arealer i sør og sørøst. En gammel hageplattung i form av en forhøyning var anlagt ut fra husets sørvegg. Det viste seg at undergrunnen lå rett under torva i dette området, noe som tilsier flytting og påføring av masser. Sannsynligvis ble masser fra utgravningen av husets kjeller deponert her; figur 8. Videre ble det funnet en gammel kabel som strakk seg fra husets NØ-hjørne ut i Olav Myntmesters gate.

Lagene var som følger:

Lag 1, øvre masser: fin mellombrun matjord, kun noen få cm. tykt, som varierte i de ulike delene av tomta. Inneholdt en del pukk, teglstein, knust fajanse, røtter, mye naturlig stein, fin mot mellomgrov grus. Dette er fyllmasser knyttet til tidligere husbygging, og til aktiviteter knyttet til bolig og hage. Massene var tørre.

Lag 2, nedre masser: undergrunn bestående av lysegul fin jord med grus og sand, samt noe mindre naturlig stein. Stedvis leirholdige masser og kvabb lengst ned.

I gjennomsnitt ble Lag 1 og 2 avdekket ned til ca. 55 cm. over hele tomta. Dybdenivået ble målt med laser av tiltakshaver. Det ble i tillegg tatt manuelle mål av det undersøkte arealet:

- NØ-hjørne: ca. 60 cm. målt fra asfaltkant i Olav Myntmesters gate ned til utgravd nivå.
- NV-hjørne: ca. 50 cm. Flere meter dypere ved den gamle septiktanken som ble gravd opp, dette nivået ble ikke målt.
- Ø-lengde: ca. 30-40 cm. Mye grunnere i søndre del, da terrenget skråner nedover.
- SØ-del og S-del: ca. 10-20 cm.; grunt fordi terrenget skråner nedover mot sør.
- SV-del og V-del langs Arnolds gate: mellom 40-50 cm.

Anslagsvis 20-21 meter areal ble avdekket langs tomtas nordgrense, ca. 25 meter ble avdekket langs tomtas vestgrense, ca. 20 meter avdekket langs tomtas østgrense og ca. 25 meter langs tomtas sørgrense.

Figur 5 Avdekket areal fra planlagt garasjetomt og sørover i tomtas østre del. Mot S. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0014

Figur 6 Avdekket areal ved husets NV-hjørne med grop for oppgravn septiktank. Mot N. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0020

Figur 7 Brønnen ved hageanlegget avdekket. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0018

Figur 8 Hageplattung ved husets sørvegg avdekket. Påførte masser; undergrunnen rett under torva. Mot V. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0016

6.2 Arkeologisk overvåking av VA-grøft

Tredje feltdag, 13.8.19, ble VA-anlegget arkeologisk overvåket, parallelt med gravearbeidene med gravemaskin. Arbeidet ble utført i løpet av 3,5 timer i felt, inkludert kjøring til og fra (mellom Hamar og Stange).

VA-grøfta var ca. 6,5 meter lang, ca. 3-3,5 meter bred og ca. 3 meter dyp. Den strakk seg fra området for den gamle septiktanken ved husets NV-hjørne som grenser mot asfaltkanten (Figur 6), og litt skrått ut i gateløpet til kummer i Olav Myntmesters gate; Figur 9.

Ved det tidspunktet arkeolog var i felt (kl. 08.00.) hadde gravemaskinen startet med knusing og fjerning av asfalten i gata. Under asfalten var det et tynt gruslag; fundamenteringslag for asfalten. Deretter var det fyllmasser i form av mellombrun jord med en del naturlig stein, grov grus og noe alunskifer. Langs veikanten i sør, og i grensen mot septiktanken ved husets NV-hjørne, ble det avdekket nyere kabler for telefon, strøm og fiber; Figur 10. Lenger ned var massene fuktigere og mer sand-/siltholdige. I bunnen av grøfta lå det et gammelt rør for kloakk og vann, på ca. 3 meters dybde. Røret startet like nord for septiktanken; Figur 10. I følge entreprenør var det en del av hovedledningen i gateløpet som ble lagt ned i 1960-åra.

Undersøkellesområdet for VA-anlegget ble utvidet ca. tre meter mot vest i gateløpet pga. avdekkingen av røret for kloakk og vann. Det var samme type masser i dette partiet som i hovedgrøfta, inkludert en god del alunskifer.

Massene i VA-grøfta var omrotet grunnet tidligere nedgravninger av hhv. septiktank, kabel for telefon, strøm, fiber samt det dyptliggende røret fra 1960-åra. Funnpotensialet for eventuelle rester av kulturlag var lavt.

VA-grøfta ble ikke innmålt med CPOS, da det var et lite tiltak, uten funn og området er enkelt å lokalisere i ettertid da det ligger i gateløpet til Olav Myntmesters gate, markert med kummer.

Figur 9 Oversiktsfoto VA-grøft. Mot N. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0022

Figur 10 Rør for vann og kloakk ved gammel septiktank samt kabler i bakgrunnen i VA-grøft. Foto-nr: Cf53528_NIKU_0025

7 Konklusjon

Det ble ikke avdekket automatisk fredete kulturminner i form av middelalderske kulturlag, gjenstander eller annet som kunne tilsi bosetning eller aktiviteter i middelalderen innenfor Olav Myntmesters gate 38, heller ikke i grøfta for VA-anlegget i gateløpet. Funnpotensialet ble i løpet av undersøkelsens gang vurdert som lavt fordi det var skrinne masser, i hovedsak et tynt matjordlag med innhold av bygningsmateriale etc., over den naturlige undergrunnen. Det var dårlige bevaringsforhold for kulturlag. Problemstillingene skissert i kap.4 lar seg derfor ikke besvare.

Det kan vises til tidligere arkeologisk overvåking av nærliggende tomter i Olav Myntmesters gate 54-64, med sammenlignbare grunnforhold og der det heller ikke er påvist kulturlag (Amundsen 2011, Brendalsmo og Wiberg 2006).

8 Litteratur

Amundsen, H.R, Gabler, M. og Reinfjord, K. 2019. *Kunnskapsstatus for området ved Bispeborgen. Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 6/2019. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

Amundsen, H.R. og Furan, N.F. 2018. *Arkeologisk overvåking/undersøkelse. Storhamargata 124, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 56/2018. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

Amundsen, H.R. og Hafsal, N.A. 2016. *Arkeologisk undersøkelse/overvåking. Bispegata 35, gnr. 1/bnr. 1222, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 113/2016. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

Amundsen, H.R. 2013. *Arkeologisk overvåking graving for garasje og gårdsplass. Storhamargt. 116/gnr.1/bnr. 1167, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 79/2013. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

Amundsen, H.R. 2012. *Arkeologisk overvåking/etterkontroll. Drenering av kjeller, Hallvardsgt. 12, gnr.1/bnr.1238, Hamarkaupangen, Hamar kommune, Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 115/2012. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

Amundsen, H.R. 2011. *Arkeologisk overvåking/etterkontroll ved graving for bygging av enebolig Olav Myntmestersgt. 64, gnr.1/bnr.2187, Hamarkaupangen, Hamar k., Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 268/2011. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

Amundsen, H.R. og Molaug, P. 2010. *Arkeologisk overvåking ved graving for renovering vann- og avløpsledning og utbedring drenering av hovedhus Korsgata 36 gnr.1/bnr.1043, Hamarkaupangen, Hamar k., Hedmark*. NIKU Oppdragsrapport 181/2010. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

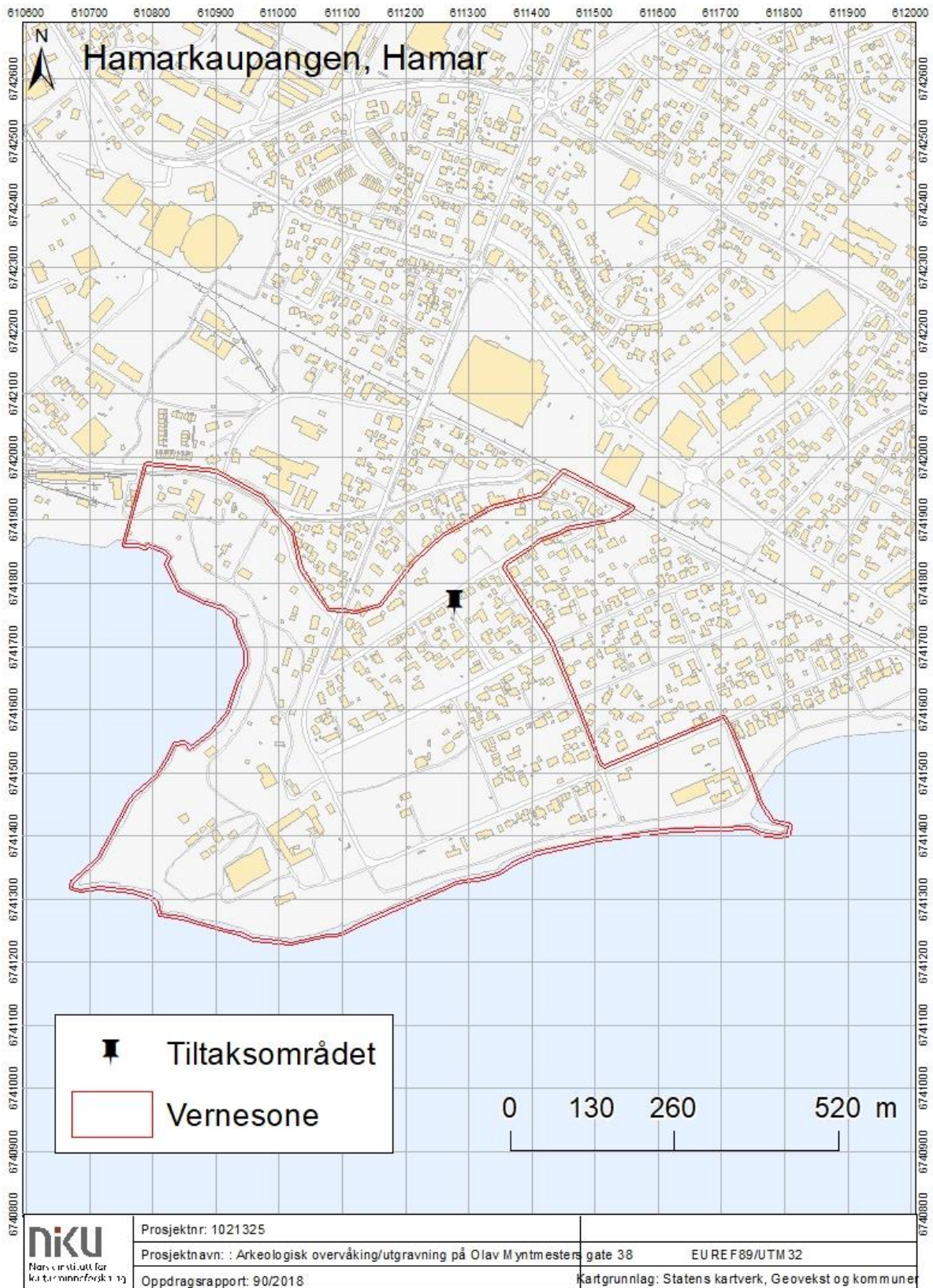
Askeladden, nasjonal kulturminnedatabase: [www.http://askeladden.ra.no](http://askeladden.ra.no).

Brendalsmo, J. 2006. *Torfinnsgate 13. Arkeologisk overvåking. Rapport Arkeologiske utgravninger Hamar*. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.

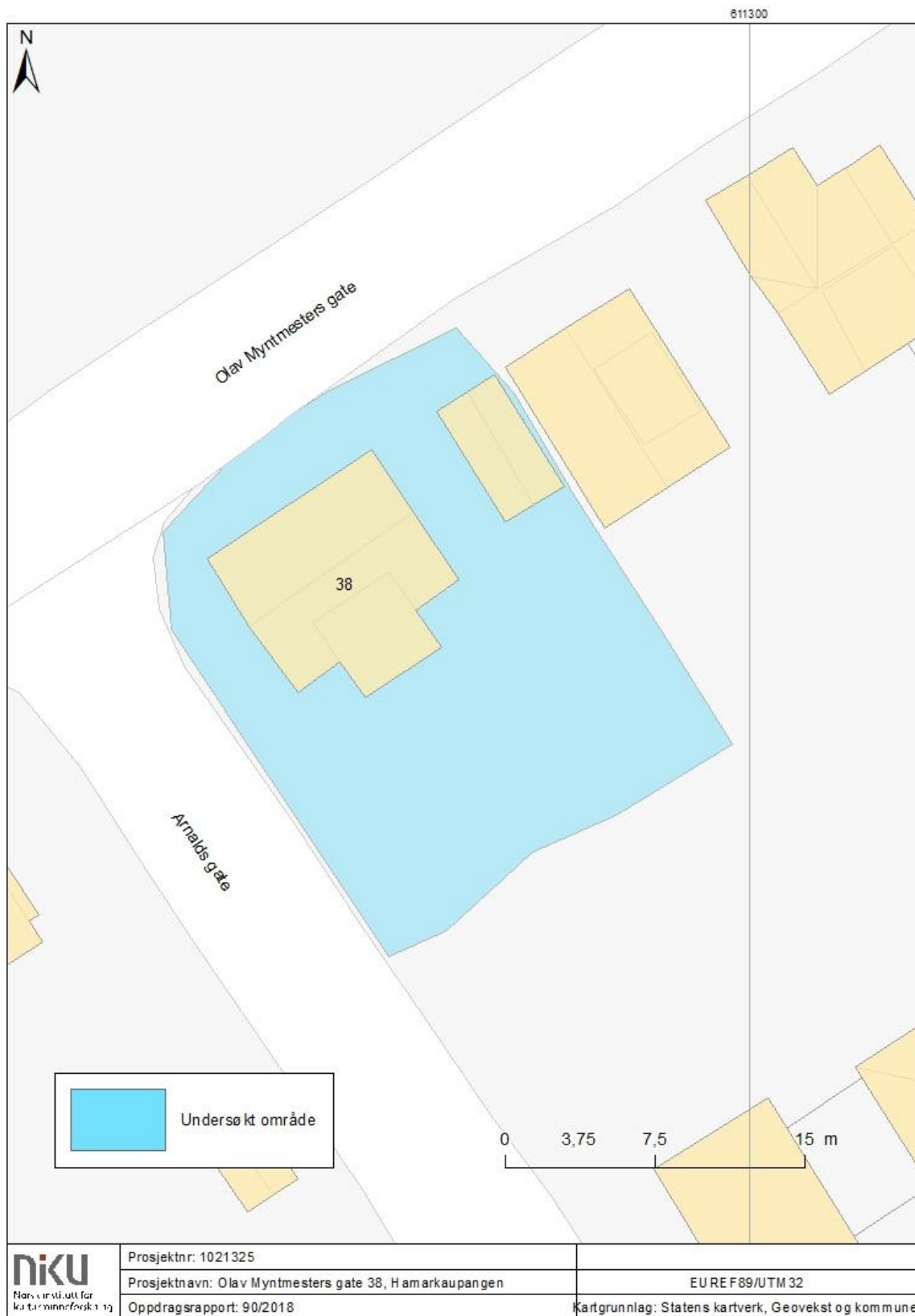
- Brendalsmo, J. 2007. *Bispegata 41 Hamar. Arkeologisk overvåkning. Rapport Arkeologiske utgravninger Hamar*. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.
- Brendalsmo, J. og T. Wiberg. 2006. *Olav Myntmesters gate 54-64 Hamar. Arkeologisk overvåking 2006. Rapport Arkeologiske utgravninger*. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.
- Furan, N.F. 2017. *Hallvards gate 42B. Arkeologisk undersøkelse i forbindelse med oppføring av enebolig på Hamarkaupangen*. NIKU Oppdragsrapport 114/2017. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.
- Furan, N.F. og H.R. Amundsen. 2017. *Hamarkaupangen. Arkeologisk overvåking i forbindelse med legging av ny pumpeledning*. NIKU Oppdragsrapport 123/2017. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.
- Johansen, L-M. Bye 2011a. *Storhamargaten 116, Hamarkaupangen, Hamar. Arkeologisk overvåkning og etterundersøkelse av gravearbeider i forbindelse med utbedring av enebolig*. NIKU Oppdragsrapport 291/2011. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.
- Johansen, L-M. Bye 2011b. *Storhamargaten 114B. Hamarkaupangen, Hamar. Arkeologisk overvåking av gravearbeider i forbindelse med utbygging av enebolig*. NIKU Oppdragsrapport 115/2011. Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo.
- Pedersen, R. 1968. *Rapport - Graving på Kringkastingstomta, Hamar, høsten 1968*. Upublisert rapport, Hedmarksmuseets arkiv, Hamar.
- Pilø, L. 2005. *Bosted - urgård - enkeltgård. En analyse av premissene i den norske bosetningshistoriske forskningstradisjon på bakgrunn av bebyggelsesarkeologisk feltarbeid på Hedemarken*. Avhandling for dr.art.graden ved Universitetet i Oslo. Oslo Archaeological Series Vol.3, University of Oslo.
- Sæther, T. 2011. *Rapport fra Arkeologiske undersøkelser på Kringkastingsjordet, Hamarkaupangen, Hamar 2011*. Hedmarksmuseet/Hedmark fylkeskommune.

9 Vedlegg

9.1 Kart, oversikt

9.2 Kart, detalj

9.3 Fotoliste

Filnavn	Opptaksdato	Motiv	Sett mot	Fotograf
Cf53528_NIKU_0001.JPG	05.07.2018	Huset, N-fasade, foto tatt fra Olav Myntmesters gate.	S	HRA
Cf53528_NIKU_0002.JPG	05.07.2018	Graving av tomt til garasje, husets Ø-fasade i bakgrunnen	S-SV	HRA
Cf53528_NIKU_0003.JPG	05.07.2018	Huset, V-fasade, foto tatt fra Arnalds gate	Ø	HRA
Cf53528_NIKU_0004.JPG	05.07.2018	Huset, S-fasade, graving til garasjetomt i østre del	N-NV	HRA
Cf53528_NIKU_0005.JPG	05.07.2018	Husets S-fasade og tomtearealet sør for huset med eldre hageanlegg	N-NV	HRA
Cf53528_NIKU_0006.JPG	05.07.2018	Graving til garasjetomta, undergrunn: lysegul sand/kvabb	SV	HRA
Cf53528_NIKU_0007.JPG	05.07.2018	Stoppekran og kum ved husets NV-hjørne og ved krysset Olav Myntmesters gate - Arnaldsgate	V	HRA
Cf53528_NIKU_0008.JPG	05.07.2018	Kum i Olav Myntmesters gate, i retning stoppekranen i NV-del av tomta	Ø	HRA
Cf53528_NIKU_0009.JPG	05.07.2018	Gammelt hageanlegg ved husets S-ende, med trapp og gammel kum	N-NV	HRA
Cf53528_NIKU_0010.JPG	05.07.2018	Gammelt hageanlegg ved husets S-ende. Fagerfredløs i forgrunnen	Ø-NØ	HRA
Cf53528_NIKU_0011.JPG	05.07.2018	Gammelt hageanlegg ved husets S-ende, detalj trapp med brudespirea på hver side. Den gamle brønnen ligger skjult i buskene i vestre del	N-NV	HRA
Cf53528_NIKU_0012.JPG	05.07.2018	Graving fra garasjetomta og sørover i hagen	S	HRA
Cf53528_NIKU_0013.JPG	05.07.2018	Trapp i hageanlegget fjernes med gravemaskin	SØ	HRA
Cf53528_NIKU_0014.JPG	05.07.2018	Avdekket areal fra planlagt garasjetomt og sørover i tomtas østre del	S	HRA
Cf53528_NIKU_0015.JPG	05.07.2018	Gammel brønn, beliggende rett vest for trappa i det gamle hageanlegget. Fjernet trapp i forgrunnen	N	HRA
Cf53528_NIKU_0016.JPG	05.07.2018	Hageplattung ved husets sørvegg avdekket. Påførte masser; undergrunnen rett under torva	V	HRA
Cf53528_NIKU_0017.JPG	05.07.2018	Graving foran huset, husets N-side	V	HRA
Cf53528_NIKU_0018.JPG	06.07.2018	Brønnen ved hageanlegget avdekket		HRA
Cf53528_NIKU_0019.JPG	06.07.2018	Graving i tomtas SV-del	SØ	HRA
Cf53528_NIKU_0020.JPG	06.07.2018	Avdekket areal ved husets NV-hjørne med grop for oppgravd septiktank	N	HRA
Cf53528_NIKU_0021.JPG	06.07.2018	Siste del av SV-del av tomta avdekkes	SØ	HRA

Cf53528_NIKU_0022.JPG	13.08.2018	Oversiktsfoto VA-grøft	N	HRA
Cf53528_NIKU_0023.JPG	13.08.2018	Kabler i VA-grøfta	NNØ	HRA
Cf53528_NIKU_0024.JPG	13.08.2018	Oversiktsfoto VA-grøft	S	HRA
Cf53528_NIKU_0025.JPG	13.08.2018	Rør for vann og kloakk ved gammel septiktank samt kabler i bakgrunnen i VA-grøft		HRA
Cf53528_NIKU_0026.JPG	13.08.2018	Oversiktsfoto: hele grøfta ferdig utgravd	S-SØ	HRA

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 90/2018

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt.
14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00